

ԱԶԴԱՐԱՐ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՔՈՒԼՅՑԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻՆ
P.O.Box: 8157, Salmiyeh -22052 Kuwait. Tel: 965-25614392, Fax: 965-25638312, e-mail: prelacy@armenianprelacykw.org

ԼՈՐ ՇՐՋԱՆ, ԺԱ. Տարի, Թիւ 497, Ուրբաթ, 12 ՅՈՒԼԻՍ, 2019

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Թուսքի Հայաստան Այցելութեան Ընթացքին. Նախագահ Արմէն Սարգսեան Հաստատած Է, Որ Հայաստան Միշտ Եղած Է Երոպական Արժէքներու Բնօրրան

Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահ Արմէն Սարգսեան 10 Յուլիսին նախագահական նստավայրին մէջ ընդունած է Երոպական խորհուրդի նախագահ Տոնալտ Թուսքը:

Նախագահ Սարգսեան ողջունած է Թուսքի այցելութիւնը Հայաստան եւ վստահութիւն յայտնած, որ ան բաւարարուած պիտի ըլլայ այս այցելութենէն, մանաւանդ որ Հայաստան երոպական արժէքներ կիսող երկիր է: «Հայաստանը ո՛չ միայն համաձայնագիր ստորագրած է Երոպական Միութեան հետ, այլեւ այն երկիրն է, որ մասնաւորապէս մշակութային առումով խորապէս երոպական է եւ միշտ այդպիսին եղած է: Ուստի, աւելի քան բնական է, որ աւելի մօտ կը դառնանք Երոպական Միութեան: Հայաստանը միշտ եղած է երոպական արժէքներու բնօրրան՝ սկսած մեր կրօնէն, մշակութիւնէն մինչեւ գրականութիւն ու երաժշտութիւն», նշած է նախագահ Սարգսեան:

Անդրադառնալով Հայաստան-Երոպական Միութիւն յարաբերութիւններուն՝ հանրապետութեան նախագահը համոզմունք յայտնած է, որ անոնք յառաջիկային աւելի պիտի սերտանան: «Մենք անոր համար մեծ ներուժ ունինք», ընդգծած է ան:

Երոպական խորհուրդի նախագահը շնորհակալութիւն

ԹՈՒՍՔԸ ԵՒ
ՓՈՇԻՆԵԱՆԸ
ՔՆՆԱՐԿԱԾ ԵՆ
ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՐՅԸ...3

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ...6

ՈՐՈՆՔ ԵՒ ԻՆՉՊԷՍ
ԵՆ ԳԾՈՒՄ ՄԵՐ ՈՒՐ
ԳՆԱԼՈՒ ՔԱՐՏԷՍԸ
ԿԱՍ ԻՆՉՊԷՍ
ՆԱՀԱՆՋՈՒՄ ԵՆՔ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ
ՀԱՐԹԱԿՈՒՄ...8

ԼՈՒՐԵՐ
ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԷՆ...10

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ
ԵՐԵԽԱՅԻՆ ՄՏԱԻՈՐ
ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԶԱՐԳԱՅՆԵԼՈՒ
ՀԱՄԱՐ...14

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ
ՎԻՇՏԸ...15

յայտնած է ջերմ ընդունելության համար՝ նշելով, որ երրորդ անգամն ըլլալով Հայաստան կ'այցելէ եւ կը զգայ, թէ իր տան մէջ է:

Առանձնագրոյցին ընթացքին հանրապետութեան նախագահն ու Եւրոպական խորհուրդի նախագահը միտքեր փոխանակած են Հայաստան-Եւրոպական Միութիւն օրակարգային շարք մը հարցերու շուրջ, ինչպէս նաեւ անդրադարձած են տարբեր ոլորտներու մէջ համագործակցութեան:

Թուսք Եւ Փաշինեան Քննարկած Են Ղարաբաղի Հարցը

Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանի եւ Եւրոպական խորհուրդի նախագահ Տոնալտ Թուսքի միջեւ Հայաստանի մէջ տեղի ունեցած հանդիպումի ընթացքին քննարկուած է ղարաբաղեան տագնապի լուծման հարցը:

Հանդիպումէն ետք տեղի ունեցած մամլոյ ասուլիսին ընթացքին Տոնալտ Թուսք անդրադարձած է Հայաստանի վերջին զարգացումներուն եւ ղարաբաղեան տագնապին: «Այսօր նաեւ քննարկեցինք Լեռնային Ղարաբաղի չլուծուած տագնապը: Եւրոպական Միութիւնը քաջալերուած է անցեալ տարուան շարժումէն եւ ժողովուրդները խաղաղութեան պատրաստելու նկատմամբ յանձնառութենէն ու մարդասիրական հարցերու վրայ կեդրոնացումէն: Սակայն նաեւ կը բաժնենք Միւսքի խմբակի համանախագահներուն շփման գիծին վրայ վերջին զոհերուն, ինչպէս նաեւ մագլցողական հոետորաբանութեան նկատմամբ մտահոգութիւնը: Երկու կողմերը պէտք է զսպուածութիւն ցուցաբերեն եւ որդեգրեն խաղաղութեան ու իսկական բանակցութիւններուն առաջնորդող քայլեր»:

Ըստ անոր, դարաբաղեան տազնապը զինտորական լուծում չունի եւ անհրաժեշտ է միջազգային օրէնքին եւ սկզբունքներուն համահունչ լուծում մը գտնել: «Եւրոպական Միութիւնը կը շարունակէ ամբողջական ձեռով զօրակցիլ Մինսքի խմբակի համանախագահներու ջանքերուն եւ Հելսինքիի եզրափակիչ հռչակագիրի հիմնարար սկզբունքներուն հիմամբ արդար ու յարատեւ լուծումի մը վրայ անոնց կեդրոնանալուն: Եւրոպական Միութիւնը արդէն իսկ կը զօրակցի խաղաղութեան կառուցման աշխատանքներուն եւ պատրաստ է յաւելլել

օժանդակութիւն ցուցաբերելու ժողովուրդները խաղաղութեան պատրաստելու քայլերուն»:

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան բարձր գնահատած է հանդիպումը՝ աւելցնելով, որ երկու կողմերուն միջեւ կապերը շատ լաւ են, իսկ տեսակցութիւնը կայացած է բարեկամութեան եւ կառուցողական երկխօսութեան մթնոլորտի մէջ:

Հայաստանի վարչապետը ընդգծած է Եւրոպական Միութեան անդամ պետութիւններուն հետ համագործակցութեան ընդլայնման վերաբերեալ Հայաստանի իշխանութիւններուն քաղաքական յանձնառութիւնը: Երկուստեք նշուած է Հայաստան-Եւրոպական Միութիւն Համապարփակ եւ ընդլայնուած գործընկերութեան մասին պայմանագիրի մեծ նշանակութիւնն ու եւրոպական երկիրներուն կողմէ զայն շուտափոյթ վաւերացնելու կարելոյթիւնը: Վարչապետին համաձայն, տուեալ պայմանագիրի իրականացումը ոչ միայն պիտի նպաստէ Հայաստան-Եւրոպական Միութիւն յարաբերութիւններու զարգացման, այլ նաեւ պիտի օգնէ Հայաստանի իշխանութիւններուն բարեփոխումներու օրակարգի գործադրութեան: Այս առումով, Հայաստանի վարչապետը տեղեկացուցած է, որ Հայաստանի կառավարութեան նախարարութիւնները Եւրոպական Միութեան համապատասխան մարմիններուն հետ համագործակցութեամբ մշակած են Համապարփակ եւ ընդլայնուած գործընկերութեան մասին համաձայնագիրի իրականացման ճամբու քարտէս:

Վարչապետը յայտնած է, որ Եւրոպական Միութիւնը հաւասարակշռուած դիրքորոշում որդեգրած է դարաբաղեան տազնապին նկատմամբ:

«Մենք զրուցեցինք նաեւ շրջանային խնդիրներու մասին: Երախտագիտութիւն յայտնեցի Եւրոպական Միութեան կողմէ դարաբաղեան տազնապի խաղաղ լուծման հարցով հաւասարակշռուած դիրքորոշում ցուցաբերելու եւ ԵԱՀԿ-ի Մինսքի խմբակի համանախագահներու դիրքորոշումը պաշտպանելու համար: Համոզում յայտնեցի Եւրոպական Միութեան այս կեցուածքի շարունակականութեան հարցով», դիտել տուած է ան:

Հանդիպման ընթացքին անդրադարձ կատարուած է նաեւ Արեւելեան գործընկերութեան, որ մայիսին նշեց իր հիմնադրութեան տասնամեակը:

Դաւիթ Բաբայեանը Կը Պատասխանէ Թուսքին

Արցախի Հանրապետության նախագահի մամուլյ քանբեր Դաւիթ Բաբայեան «Փանորամա»-ի հետ ունեցած զրոյցին ընթացքին յայտնած է, որ հիասթափած են Եւրոպական խորհուրդի նախագահ Տոնալտ Թուսքի 9 Յուլիսին Պաքուի մէջ կատարած այն յայտարարութենէն, որուն համաձայն, Եւրոպական Միութիւնը կը զօրակցի Ազրայէձանի գերիշխանութեան, անկախութեան եւ տարածքային ամբողջականութեան:

«Մենք միշտ ալ ըսած ենք, թէ շատ կարելոր է, որ միջազգային հանրութիւնը, յատկապէս հեղինակաւոր կազմակերպութիւններն ու միաւորումները, որոնց շարքին է նաեւ Եւրոպական Միութիւնը, ինչ որ գաղափարներով ու սկզբունքներով հանդէս գան: Երբ կ'ըսեն, որ իրենց քաղաքականութեան, պետականաշինութեան հիմքին մէջ է ժողովրդավարութիւնը, մարդու իրաւունքները, այլ բան է, երբ կը տեսնես նման մտերիմ յարաբերութիւններ Ազրայէձանի պէս ահաբեկչական երկրի հետ», ըսած է ան:

«Այդ յայտարարութեան մէջ որեւէ տող չկայ Ազրայէձանի հակահայկական հռետորաբանութեան, մարդ կացինահարածին հերոսացման, վրէժխնդրական եւ յարձակողապաշտ քաղաքականութեան մասին: Հասկնալի է, եթէ շահերով կ'առաջնորդուիք, այդ պարագային ինչո՞ւ ուրիշներէ կը պահանջէք, որ շահերով չառաջնորդուին», հարցուցած է Բաբայեան:

Ըստ անոր, որքան ալ տհաձ ու դառն ըլլայ այս մասին խօսիլը, բայց եւ այնպէս պէտք է անդրադառնալ այս երեւոյթներուն, քանի որ Եւրոպան կը նկատուի քաղաքակիրթ երկիր, բարեկամ շրջանին:

Խօսելով այն յայտարարութեան մասին, որ կը վերաբերի Եւրոպական Միութեան մտահոգութեան՝ սահմանային կորուստներուն առնչուող, Բաբայեան այն կարծիքին է, թէ ատիկա հիմնականօրէն մարդասիրական բնոյթ ունի: «Բոլորին համար ալ կորուստները անընդունելի են: Վերջին շրջանն ալ յստակացուած չէ, նկատի ունին վերջին մէկ տարի՞ն, մէկ ամիսը: Ասիկա այլ խնդիր է: Հիմնական խնդիրը քաղաքական տեսլականի մէջ է, մարդու իրաւունքները անոնք կ'ընդունին խօսքով, թէ՛ գործով, ինչո՞ւ ահաբեկչական երկրի մը հետ յարաբերութիւններ կը պահպանեն: Իրենք ամէն ինչ կը դիտարկեն՝ իրենց շահերէն մեկնելով», դիտել տուած է Բաբայեան՝ նշելով, որ բոլոր պարագաներուն հայկական կողմը պէտք է կարենայ ճիշդ եզրակացութիւն կատարել, վարել քաղաքականութիւն՝ հայկական շահերէն մեկնելով, շատ լաւ յարաբերութիւններ պահպանելով Ռուսիոյ, Իրանի, Միացեալ Նահանգներու, Եւրոպայի եւ այլ երկիրներու հետ:

Բաբայեան շեշտած է, որ պէտք է ըլլալ միասնական ու վարել ճիշդ աշխարհաքաղաքականութիւն՝ հայկական կողմին շահերէն մեկնելով:

www.aztarar.com

Բարձր Գնահատուած Է Հայաստանի Եւ Շուէտի Միջեւ Գործակցութիւնը՝ Միջազգային Կառոյցներուն Մէջ

Մլովաքիոյ մէջ տեղի ունեցած ԵԱՀԿ-ի ոչ պաշտօնական նախարարական հանդիպման ծիրին մէջ տեղի ունեցած է Հայաստանի եւ Շուէտի արտաքին գործոց նախարարներ Զոհրապ Մնացականեանի եւ Մարկոթ Վալսթրոմի հանդիպումը:

Զրուցակիցները միտքեր փոխանակած են հայ-շուէտական օրակարգի շարք մը հարցերու շուրջ եւ վերահաստատած երկկողմանի յանձնառութիւնը՝ գործնական քայլերու ձեռնարկելու զայն առաւել ընդլայնելու եւ հարստացնելու ուղղութեամբ:

Նախարար Մնացականեան իր պաշտօնակիցին ներկայացուցած է մարդու իրաւունքներու խրախուսման, ժողովրդավարական հաստատութիւններու ամրապնդման եւ դատախիբական բարեփոխումներուն վերաբերող Հայաստանի քաղաքականութիւնը:

Նախարարները բարձր գնահատած են մարդու իրաւունքներու օրակարգ ունեցող կազմակերպութիւններու եւ նախաձեռնութիւններու, որոնց կարգին՝ Եւրոպական խորհուրդի,

ԵԱՀԿ-ի, Եւրոպական Միութեան Արեւելեան գործընկերութեան ծիրին մէջ Հայաստանի եւ Շուէտի միջեւ յաջող կերպով զարգացող համագործակցութիւնը:

Մարկոթ Վալսթրոմի խնդրանքով, նախարար Մնացականեան ներկայացուցած է դարաբաղեան տագնապի լուծման հոլովոյթին շուրջ առկայ իրավիճակը, Հայաստանի սկզբունքային դիրքորոշումը եւ մօտեցումները:

www.aztagdaily.com

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Ռուսիա Մտահոգ է Կիպրոսի Տնտեսական Գոտիին Մէջ Թուրքիոյ Գործողութիւններով

Մոսկուան մտահոգ է Կիպրոսի տնտեսական գոտիին մէջ Թուրքիոյ գործողութիւններով եւ կողմերուն կոչ կ'ուղղէ՝ զերծ մնալու քայլերէ, որոնք կրնան մագլցումի յանգեցնել: «ՌԻԱ Նովոսթի» լրատու գործակալութիւնը կը հաղորդէ, որ այս մասին կը նշուի Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան յայտարարութեան մէջ:

Բացառապէս Կիպրոսի պատկանող տնտեսական գոտիին մէջ յայտնաբերուած են կազի հանքեր: Թուրքիան կը նկատէ, որ իրաւունք ունի շրջանի բնական հարստութիւններուն նկատմամբ:

«Կը կարծենք, որ Կիպրոսի գերիշխանութեան խախտումը չի կրնար նպաստել կիպրական խնդիրի ամուր, կենսունակ եւ արդար լուծման համար պայմաններու ստեղծման», կը նշուի Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան յայտարարութեան մէջ:

Նախքան այդ, Եւրոպական Միութիւնը եւս մտահոգութիւն յայտնած էր Թուրքիոյ այդ գործողութիւններուն առնչութեամբ:

Ըստ Եւրոպական Միութեան, թրքական նոր քայլերը ապօրինի, անընդունելի եւ մագլցողական են:

«Իրան Անպատասխան Պիտի Չձգէ «Կրէյս 1»-ի Արգելանքի Տակ Առնուիլը» Կ'ըսէ Զօր. Պաքերի

Թեհրան անպատասխան պիտի չձգէ Ժիպրալթարի իշխանութիւններուն կողմէ «Կրէյս 1» քարիւղատար նաւուն արգելանքի տակ առնուիլը: Իրանեան «Թասնիմ» լրատու գործակալութիւնը կը հաղորդէ, որ այս մասին յայտնած է Իրանի զինեալ ուժերու սպայակոյտի պետ Մոհամետ Պաքերին:

«Իրանեան քարիւղատար նաւուն արգելանքի տակ առնուիլը պիտի չմնայ առանց պատասխանի, որ պիտի ըլլայ ճիշդ վայրին մէջ եւ ճիշդ ժամանակին», յայտարարած է զօր. Պաքերի:

Յիշեցնենք, որ հինգշաբթի օր Ժիպրալթարի մէջ բրիտանական իշխանութիւնները արգելանքի տակ առած էին քարիւղատար նաւը, որ հում քարիւղ կը փոխադրէր Մուրիա:

Ըստ Ժիպրայթարի վարչապետ Ֆապիան Փիքարտոյի, տեղեկություն եղած է, որ «Կրեյս 1» նաևը խախտած է Մուրիոյ դեմ Եւրոպական Միութեան հաստատած պատժամիջոցները:

Իրանի արտաքին գործոց նախարարութիւնը բողոք յայտնած է Բրիտանիոյ եւ պահանջած վերցնել իրանեան նաւուն արգելանքը, որ իրանեան կողմը որակած է «ծովահէնութիւն»: Ռուսական «Նեգալիսիմայա կազմէթա» օրաթերթը գրեց. «Բրիտանացի նաւազները սուրիական բանակը ձգեցին առանց վառելանիթի»:

Զինուորական փորձագէտ գնդապետ Շամել Կարալիւ օրաթերթին յայտնած է. «Կը կարծեմ, թէ ժամանակը հասած է, որ Մուրիոյ վառելանիթի շուկային մէջ Ռուսիան փոխարինէ Իրանը, որովհետեւ անհաւանական է, որ Միացեալ Նահանգներն ու անոնց դաշնակիցները Մուրիա ուղղուող ռուսական քարիղատար նաւերը արգելանքի տակ առնեն»:

Թուսք. «Եւրոպական Միութիւնը Կը Զօրակցի Ազրպէյճանի Տարածքային Ամբողջականութեան»

Եւրոպական Միութիւնը կը զօրակցի Ազրպէյճանի գերիշխանութեան, անկախութեան եւ տարածքային ամբողջականութեան: Եւրոպական խորհուրդի պաշտօնական կայքը կը հաղորդէ, որ այս մասին Պաքուի մէջ Ազրպէյճանի նախագահ Իլիհամ Ալիեւի հետ հանդիպումէն ետք յայտարարած է Եւրոպական խորհուրդի նախագահ Տոնալտ Թուսք:

«Ազրպէյճան իւրայատուկ է: Դուք կը համատեղէք աւանդութիւնները եւ ժամանակակիցը: Դուք այսօրուան բարդ աշխարհաքաղաքական տեսադաշտի պայմաններուն մէջ կը նայիք թէ՛ Արեւելքին, թէ՛ ալ Արեւմուտքին՝ շնորհիւ ձեր ռազմավարական դիրքին: Եւ, ինչպէս ես արդէն ըսած եմ, Եւրոպական Միութիւնը կ'աջակցի Ազրպէյճանի գերիշխանութեան, անկախութեան եւ տարածքային ամբողջականութեան», յայտարարած է Թուսք:

«Անդրադառնալով շրջանին մէջ կայունութեան՝ մենք նաեւ քննարկեցինք Լեռնային Ղարաբաղի չլուծուած տագնապը: Զինուորական լուծում գոյութիւն չունի, այլ միայն քաղաքական լուծում մը՝ միջազգային օրէնքի եւ սկզբունքներու համաձայն: Եւրոպական Միութիւնը կը շարունակէ ամբողջական կերպով զօրակցիլ Մինսքի խմբակի համանախագահներու ջանքերուն եւ Հելսինքիի եզրափակիչ հռչակագիրի հիմնարար սկզբունքներուն հիմամբ արդար եւ յարատեւ լուծումի մը վրայ անոնց կեդրոնանալուն:

«Կը գնահատենք լարուածութեան ընդհանուր նուազումը, սակայն համանախագահներուն նման մտահոգ ենք շփման գիծին վրայ վերջին գոհերէն: Զսպուածութիւնը կարելոր է, կարելոր են նաեւ խաղաղութեան առաջնորդող մթնոլորտի մը վերականգնման եւ արդիւնաւէտ բանակցութեանց քայլերը: Եւրոպական Միութիւնը արդէն կ'աջակցի խաղաղութեան կառուցման միջոցառումներուն եւ պատրաստ է օժանդակելու ժողովուրդները խաղաղութեան պատրաստելու շօշափելի քայլերու», ըսած է ան:

ԱԿՆԱԼԿ

Որո՞նք Եւ Ինչպէ՞ս Են Գծում Մեր Ուր Գնալու Քարտէսը Կամ Ինչպէ՞ս Ենք Նահանջում Միջազգային Հարթակներում

Գրեթէ մէկ տարի մշակոյթի նախարարութիւն չունենալն, իսկ աւելի ճիշդ՝ ոլորտն արկածախնդրութեան, անհեռատեսութեան ու կիսագրագիտութեան ճիրաններում կաթուածահար անելն ու անգործութեան մատնելն իրեն երկար սպասել չտուեց:

Օրերս Պարլում մեկնարկեց ԵՈՒՆԵՍԿՕ-ի համաշխարհային ժառանգութեան կոմիտէի 43-րդ նստաշրջանը: Մենք կարող էինք այնտեղ լինել եւ ճիշդը ներկայ լինելն էր: Եւ ոչ միայն այն բանի համար, որ վաւերացրել ենք եւ անդամակցում ենք ԵՈՒՆԵՍԿՕ-ի «Համաշխարհային մշակութային եւ բնական ժառանգութեան պաշտպանման հռչակագրին», ոչ միայն այն բանի համար, որ մինչ ոչ վաղ անցեալը քիչ թէ շատ արդիւնաւէտ աշխատել ենք ու արդիւնքներ գրանցել, այլեւ, նախեւառաջ, այն պատճառով, որ ԵՈՒՆԵՍԿՕ-ն եւ յատկապէս նրա տուեալ կոմիտէն լրջագոյն միջազգային հարթակ է, ուր մեր մշակութային ներկայութեամբ, մեր մշակութային ինքնութեամբ եւ համաշխարհային քաղաքակրթութեանը տուած ահռելի ժառանգութեամբ ասելիք ունենք, մշակութային-քաղաքակրթական հարթութեան մէջ մեծերի հետ հաւասար խօսելու բնական եւ լուրջ հիմքեր, ի վերջոյ, մեր մշակութային իրաւունքներն ու շահերը, որոնք խորքի մէջ աւելի քան քաղաքական են, պաշտպանելու հնարաւորութիւն:

Բայց նախ պէտք է գիտակցել ՄՇԱԿՈՅԹԻ քաղաքական գործօնը եւ յետոյ գնահատել ու համոզում ունենալ, թէ այն ինչ անփոխարինելի դիւանագիտական-քաղաքական դրամազուլիս է ներկայացնում: Պէտք է...

Ցաւօք, այս գիտակցումը, քաղաքական այս արժեւորումը չունեցանք եւ շարունակում ենք չունենալ, այլապէս մշակոյթի նախարարութիւնը չէին խոթի կրթութեան ու գիտութեան ու երիտասարդութեան ու մարմնակրթութեան արդէն իսկ խցանուած հանրակացարանում եւ չէին փորձի ընդամենը երկու վարչութիւնների տիրոյթում ծրագրել ու կառավարել մշակոյթ հսկայական տնտեսութիւնը:

Իսկ Պարլում ԵՈՒՆԵՍԿՕ-ի համաշխարհային ժառանգութեան կոմիտէի 43-րդ նստաշրջանն է, ու մենք չկանք: Չկանք, որովհետեւ մեկնարկից մէկ-երկու օր առաջ յանկարծ արթնացանք ու յիշեցինք, որ անվտանգութեան խնդիր կայ ու մեր ԱԳՆ-ԿԳՄՍԵ-ն ուշացած, վերջին վայրկեանին գրուած նամակն ուղղուած ԵՈՒՆԵՍԿՕ-ին, հաւանաբար, տեղ հասաւ, երբ պատուիրակներն արդէն օդակայանում էին, իսկ նստաշրջանի օրակարգերն ու զեկուցողներն

հաստատ հաստատուած էին ամիսներ առաջ: Այս ամէնը նախապէս չգիտակցելը, չհաշուարկելը պարզապէս արդարացում չունի:

Ի դէպ, ամիսներ առաջ, դարձեալ մեր անգործութեան կամ չիմացեալ անտարբերութեան պատճառով, ազրպէյճանցիներին յաջողուեց «քոչարին» գրանցել ԵՌԻՆԵՍՔՕ-ի ոչ նիւթական մշակութային ժառանգութեան ցանկում:

Իսկ Պաքուում, բնական է, առիթը բաց չեն թողնում, բացում են «Ազրպէյճանի մշակութային ժառանգութիւնը Լուվրում» ցուցադրութիւնը, որն, ի դէպ, Լուվրում գործելու է մինչեւ սեպտեմբեր՝ առանցքում ունենալով 18-20-րդ դարերի ազրպէյճանական գորգը, այո՛ 18-րդ դարի «ազրպէյճանական» գորգը: Այս նախադասութիւնը տհաճութեամբ եմ գրում, ներքին վիրաւորանքով. նրանք անգամ գորգագործութեան զարգացման պետական ծրագիր ունեն, իսկ մենք անգամ մշակոյթի զարգացման պետական հայեցակարգ, քաղաքականութիւն կամ ռազմավարութիւն չենք կարողանում մշակել, պարզապէս չունենք:

Իսկ ֆրանսական քաղաքները դատարանների վճռով, մէկը միւսի յետեւից, չեղարկում են մեր քաղաքների հետ եղբայրութեան համաձայնագրերը...

Ի դէպ, 2018-ի դեկտեմբերին Մարիկիի հանրապետութիւնում անցկացուող նստաշրջանում Հայաստանն ընտրուեց Ոչ նիւթական մշակութային ժառանգութեան կոմիտէի փոխնախագահ, եւ մենք բոլոր հնարաւորութիւններն ունէինք յաջորդ նիստը Հայաստանում հրաւիրել: Կարող էինք, բայց մեր առաջնահերթութիւններն այլ են կամ պարզապէս չկան, պարզապէս անգործութեան ու չիմացութեան պատճառով կորցնում ենք հերթական միջազգային հնարաւորութիւնը, հարթակը:

Այս օրերին մեր քաղաքական ու հասարակական միտքը տառապում է, բորբոքում, շուարում, յանկարծ, մէկէն բացայայտուած զանգուածային բռնարարի եւ նոյնքան էլ զանգուածային բռնաբարուածի մեր հոգեկերտուածքից...

Իսկ նոյն պահին, զուգահեռ, Պաքուն զբաղուած է Շեքին (Շաքիի ջրվեժ, Ա.) համաշխարհային մշակութային ժառանգութեան ցանկում ամրացնելու լուրջ քաղաքական գործով, եւ խնդիրն այն է, որ փաթեթում ներառուած տարածաշրջանային քարտէսները, որ հրատարակուել են Պաքուում 1994-ին, չեն համապատասխանում միջազգային չափանիշներին եւ հայկական մի շարք տեղանուններ ներկայացուած են ազրպէյճանական տարբերակներով:

Մենք այնտեղ չենք, մեր դատը պաշտպանող դժուար թէ լինի...

Ու ես դժուարանում եմ կամ անգամ վախենում սահմանել, թէ որտեղ ենք մենք, որոնք եւ որտեղ են գծում մեր ուր գնալու քարտէսը. մեր արտաքին յարձակողական, հայանպաստ քաղաքականութիւնը փոխարինել ենք փոխլրացուցիչ խեղճութեամբ, ներքին քաղաքական կեղծ օրակարգերը, սեւուսպիտակների, քայլողների ու ջրայլածների պատերազմն ու ներքին թշնամու որսը քայքայում է երկիրը, մեզ հեռացնում՝ մեր իսկական տեսակից, որպէս պետութիւն հասկանալի եւ արժանապատիւ ուղեգիծ բռնելու ճանապարհից:

ԼԻԼԻԹ ԳԱԼՍԵԱՆ

ՀՅԴ Հայաստանի ԳՄ անդամ

ԼՈՒՐԵՐ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԷՆ

**Հայրապետական Մաղթանք՝ Մեծի
Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոսի
Ընտրութեան Եւ Օծման 24-րդ Տարեդարձի Առիթով**

30 Յունիսին Թեհրանի բոլոր եկեղեցիներուն մէջ պատարագի ընթացքին կատարուեցաւ Հայրապետական մաղթանք, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոսի ընտրութեան եւ օծման 24-րդ տարեդարձի առիթով:

Ս. Սարգիս առաջնորդանիստ եկեղեցոյ մէջ կրօնական արարողութեան նախագահեց եւ իր պատգամը յղեց թեմի առաջնորդ Սեպուհ արք. Սարգիսեան:

Սրբազան հայրը իր քարոզը սկսաւ Պօղոս առաքեալի նամակներէն մէկուն օրինակով, ուր առաքեալը կարեւորութեամբ կը շեշտէ եւ կը յիշեցնէ իր աշակերտներուն ու եկեղեցոյ անդամներուն, որ աղօթեն իրարու եւ իրեն համար՝ աւելցնելով, որ մեր եկեղեցին տարուան ընթացքին յատուկ առիթներով կ'աղօթէ եւ յատուկ շարականներով կը հայցէ Աստուծմէ՝ առաջնորդութիւն եկեղեցոյ հաւատացեալներուն եւ սպասաւորներուն համար: Սրբազանը նկատել տուաւ, որ այդ պատճառով աղօթած են վեհափառ հայրապետի կեանքի արեւշատութեան համար, որովհետեւ 24 տարիներ առաջ ան ընտրուեցաւ եւ օծուեցաւ կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ:

Սրբազան հայրը խօսելով Արամ Ա. վեհափառ հայրապետի անցնող 24 տարուան աշխատանքներուն մասին՝ հաստատեց, որ վեհափառը իր ունեցած գիտութեամբ, հմտութեամբ, քրիստոնէական եկեղեցիներուն մատուցած ծառայութեամբ, այսօր ոչ միայն մեր

Եկեղեցւոյ կեանքին, այլ համաշխարհային եկեղեցիներու կեանքին մէջ ունի իր ինքնուրոյն տեղն ու դերը, աւելցնելով, որ վեհափառ հայրապետը այսօր եւս կը շարունակէ իր առաքելութիւնը եւ իր ներդրումը կը բերէ ոչ միայն միջեկեղեցական, այլ միջքաղաքակրթական բնագաւառներուն եւ աշխարհի քաղաքակրթութեան ու ծառայութեան գանձանակին մէջ, որ մեր եկեղեցւոյ համար պատիւ ու փառք է:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. կաթողիկոսի ընտրութեան եւ օծման 24-րդ տարեդարձին առիթով 30 Յունիսին Ատրպատականի հայոց թեմին մէջ կատարուեցաւ Հայրապետական մաղթանք:

Թարիզի Լիլուա թաղամասի Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ մէջ եկեղեցական արարողութեան նախագահեց եւ իր պատգամը յղեց Ատրպատականի հայոց թեմի առաջնորդ Գրիգոր Եպս. Չիֆթճեանը, իսկ Ուրմիոյ Ս. Ստեփանոս եկեղեցւոյ մէջ պատարագը մատուցեց եւ քարոզեց Ներսէս քինյ. Պասիլեանը:

Առաջնորդ սրբազանը իր պատգամին մէջ մեկնաբանեց Հայրապետական մաղթանքի բնագիրին մէջ տեղադրուած աւետարանական հատուածի քաջ հովիւին պատկերը՝ ցոյց տալով, որ հովիւին նուիրաբերումը սովորական պարտականութիւն չէ, այլ՝ անձնագոհութիւն, աւելցնելով, որ վեհափառ հայրապետը ընտրութեան եւ օծման օրէն մեր ժողովուրդի զաւակները կը հաւաքէ Քրիստոսի հօտին մէջ: Ան ըսաւ, որ Լիբանանէն սկսեալ մինչեւ աշխարհի տարբեր անկիւններուն մէջ գտնուող հայերը անոր ուշադրութենէն չեն վրիպիր, շեշտելով, որ Արամ Ա. կաթողիկոս իր ժողովուրդի արժանատր ներկայացուցիչը եղաւ ու կը շարունակէ մնալ միջազգային բեմերուն եւ համաշխարհային մակարդակի վրայ եւ դարձաւ մեր ազգի Դատի նուիրեալ խօսնակը ամէն տեղ պետական ու քաղաքական բարձրագոյն ամպիոններէն բարձրաձայնելով անիրաւուած մեր ժողովուրդի արդար Դատի լուծման տենչը:

Սրբազանը հաստատեց, որ վեհափառը նաեւ եղաւ շինարար հայրապետ, որ կաթողիկոսարանը վերածեց հոգեւոր ու վարչական շքեղ կեդրոնի, սփիւռքահայութեան սրտին վայել, աւելցնելով, որ ան ուժեղ նկարագրի տէր մարդ է, որ կրնայ իրմով հմայել հոգեւորականները, պետական, քաղաքական ու հասարակական գործիչները, որոնք կը պատրաստուին իրենց ծառայութեան համապատասխան կեանքին ու ասպարէզին: Մեր բոլոր թեմերու հոգեւորականութեան համար տիպար օրինակն է վեհափառը, իսկ աշխարհական ղեկավարութիւնը միշտ հետամուտ է անոր ցուցմունքներուն եւ հայրական թելադրանքներուն:

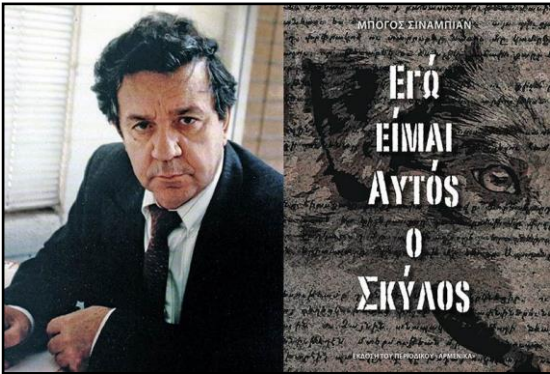
Պօղոս Մնապեանի

«Ես Այդ Շունն Եմ» Գիրքի Յունարէն Թարգմանութիւնը

Յունիս ամսուան ընթացքին Աթէնքի մէջ լոյս տեսաւ Պօղոս Մնապեանի «Ես այդ շունն եմ» գիրքի յունարէն թարգմանութիւնը, որ կատարուեցաւ Սերգօ Աղապատեանի աշխատանքով՝ հրատարակութեամբ «Արմենիքա» պարբերաթերթին:

«Ես այդ շունն եմ» գիրքը առաջին անգամ լոյս տեսաւ 1963-ին, Փարիզի մէջ, Պաղ պատերազմի օրերուն եւ մեծ ընդունելութիւն գտաւ ամբողջ հայաշխարհի մէջ:

Հեղինակը իր աշխատությունը գրած է մեկ շունչով, որուն գլխաւոր հերոսն է Ալպեան լեռներուն մէջ ապրող շունը:

Մնապեան, իր կուռ ու կենդանի գրութեամբ, բանաստեղծական իրայատուկ ոճով եւ լեզուի ճարտար գործածութեամբ, կը խօսի Ցեղասպանութենէն ճողոպրած գաղթական հայու մասին, հայրենիքէն զրկուած հայորդիներուն համար: Ան կը դրուատէ հայ ժողովուրդի դիւցազնական սխրանքները, փառապանծ պատմութիւնն ու հրաշագործ նուաճումները:

Խորհրդային տարիներուն գրուած գիրքը կը պախարակէ խորհրդային տիրապետութեան չարիքները Հայաստանի մէջ եւ իր հերոսի՝ շան միջոցով կը պոռթկայ այլասերումի եւ ապահայացման ամէն տեսակի ոտնձգութիւններուն դէմ:

Գիրքին թարգմանութիւնը բժախնդրօրէն կատարուեցաւ Սերգօ Աղապատեանին կողմէ, որ կարողացաւ հարազատ կերպով թուղթին յանձնել Մնապեանին բարդ ու երկար միտքերը՝ առանց անոնց խոր իմաստէն շեղելու:

Հակառակ խորհրդային ժամանակներու վերացման եւ Հայաստանի վերանկախացման՝ գիրքը այսօր եւս կը կարդացուի մեծ հետաքրքրութեամբ:

Նորօրեայ պայմաններու լոյսին տակ զայն վերծանելով եւ մանաւանդ Հայաստանէն արտագաղթի ազգակործան երեւոյթին ու հայկական սփիւռքի աննախատեսելի ուռճացման կործանիչ ալիքին ահագանգը հնչեցնելով՝ գիրքը կու գայ յիշեցնելու ազգային ինքնութեան կորուստի վտանգները եւ անոր դիմաց՝ հոսանքն ի վեր նաւարկելու պայքարի ազդանշանը կու տայ:

Գիրքը ուղղուած է ո՛չ միայն երիտասարդ սերունդին, այլ նաեւ՝ բոլոր անոնց, որոնք կ'ապրին մեր ժողովուրդի տագնապներով:

Գիրքը զօրաւոր պատգամի մը հնչեղութիւն ունի, ազգի ինքնութիւնը ամուր պահելու թելադրականութեամբ, սփիւռքի այլասերող պայմաններուն մէջ:

Հայաստանի Ազգային Ժողովի Նախագահին Այցելութիւնը Ազգային Առաջնորդարան

5 Յուլիսին Ազգային առաջնորդարան այցելեց Հայաստանի Ազգային ժողովի նախագահ Արարատ Միրզոյեանը եւ իր պատուիրակութիւնը՝ ընկերակցութեամբ Կիպրոսի մէջ Հայաստանի դեսպան Ֆադէյ Չարչոյլեանի: Անոնք ուղղուեցան եկեղեցի, «Նարեկ» վարժարան, ապրիլեան յուշակոթող, ապա՝ առաջնորդարանի դահլիճ, ուր ներկայ էին գաղութի պատկան մարմիններու ներկայացուցիչներ:

Թեմի կաթողիկոսական փոխանորդ Խորեն արք. Տողրամաճեան նկատել տուաւ, որ Հայաստանի Հանրապետութիւնը խորհրդարանական համակարգ որդեգրելէն ետք խորհրդարանին նշանակութիւնը աւելի եւս իր կարեւոր դերը ունեցաւ, եւ երբ իրադարձութիւնները ժողովուրդի որոշումով կ'ընթանան, առաւել եւս կը կարեւորուի Ազգային ժողովը՝ իբրեւ ուղղակի ներկայացուցչութիւնը ժողովուրդին:

Ան վստահեցուց, որ Կիպրոսի խորհրդարանին հետ իրենց սերտ համագործակցութիւնը հիմնովին կը սատարէ երկու բարեկամ պետութիւններու եւ երկու բարեկամ ժողովուրդներու միջեւ յաւելլալ կապերու հաստատման: Սրբազան հայրը ամփոփ տեղեկութիւններ տուաւ կիպրահայ պատմական գաղութին մասին եւ ապա անդրադառնալով Անթիլիասի կաթողիկոսարանէն ներս քանի մը օրեր առաջ կայացած Հայ մամուլի համահայկական համագումարին եւ անոր ընթացքին արտասանուած ելոյթներուն՝ սրբազանը յայտնեց, որ անիկա արտայայտեց ժողովուրդին կամքը աւելի լաւ ու իտեալական Հայաստան մը եւ հայրենիք մը ունենալու փափաքներուն եւ ակնկալութիւններուն: Սրբազանը հաստատեց, որ միասնական գործակցութեամբ պիտի շարունակենք մեր նպաստը բերել ի շահ մեր ազգին եւ հայրենիքին՝ աղօթելով Աստուծոյ, որ Ազգային ժողովի նախագահին ուժ, կորով եւ առողջութիւն պարգեւէ, որպէսզի կարենայ լաւագոյն ձեւով կատարել իրեն վստահուած դժուարին, բայց նուիրական առաքելութիւնը:

Արարատ Միրզոյեան իր կարգին խօսք առնելով՝ նախ շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն հայրենիքի հանդէպ իրենց ցուցաբերած հոգածութեան ու կապուածութեան եւ շէշտեց Հայաստան-սփիւռք համագործակցութեան կարեւորութիւնը՝ հայրենիքի բարգաւաճման, զարգացման եւ հզօրացման ոլորտներէն ներս:

Աւարտին, ան յիշատակի նուէր մը՝ «Նարեկ»-ը յանձնեց սրբազան հօր:

Լաւալի Քաղաքապետ Տեմերս Եւ Պաշտօնական Հիւրեր Այցելեցին Սուրբ Գեորգ Եկեղեցոյ Փառատօն

22 Յունիսին Լաւալի Ս. Գեորգ եկեղեցոյ տօնավաճառ-քերմես այցելեցին դաշնակցային, նահանգային եւ քաղաքապետական մակարդակի զանազան պաշտօնատարներ, որոնց շարքին՝ Լաւալի քաղաքապետ Մարք Տեմերս, դաշնակցային երեսփոխաններ Ֆայսալ Խուրի, Եւա Նասիֆ եւ Իվ Ռոպիյար, նահանգային երեսփոխան Կի Ուելթթ, նահանգային երեսփոխան Սոնիք Մովէի ներկայացուցիչ Ռարես Պուրլաքու, Լաւալի քաղաքապետական խորհուրդի անդամներ՝ Արամ Էլակեօզ, Ալին Տիպ, Ժոպլին Ֆրետերիք Կոթիէ, Սանտրա Հըլու, Նիքոլա Պորն, Վիրժինի Տիւֆուր եւ Ուրուկուէի ընդհանուր հիւպատոս հայազգի Փետրօ Էտուարտօ Քէօթօլէան:

Բարի գալուստի խօսքով հանդէս եկաւ Լաւալի Հայ դատի յանձնախումբի ատենապետ Յովիկ Թիւֆենքճեանը, որ բարձր գնահատեց ներկայ պաշտօնատարներուն քաջալերանքը՝ հայկական նախաձեռնութիւններուն, որմէ ետք քաղաքապետ Մարք Տեմերս խօսք առնելով՝ շէշտեց լաւալահայութեան ներդրումը Լաւալի բարգաւաճման եւ յառաջդիմութեան գործընթացին մէջ:

Ընթացքին հիւրերը այցելեցին տաղաւարները:

WWW.KANTSASAR.COM

ԱՅԼԱԶԱՆ

Խորհուրդներ՝ Երեխային Մտաւոր Կարողութիւնները Զարգացնելու Համար

Ուսումնասիրութիւններ ցոյց տուած են, որ երեխաները, բացի խաղալիքներէ, ուրիշ բաներու ալ կարիքը ունին: Մտաւոր, յուզական եւ ֆիզիքական բնականոն զարգացման համար անոնք ունին խօսքերու կարիքը (երգեր, գիրքեր, օրօրոցայիններ, պատմութիւններ, կամ պարզապէս՝ զրոյց): Զրոյցները կը զարգացնեն ոչ միայն երեխային խօսքը, այլեւ՝ անոր ընդհանուր մտային կարողութիւնները:

– Երեխային հարկաւոր է ծնած օրէն իսկ շրջապատել գիրքերով: Գիրքերը պէտք է ըլլան մահճակալին մօտ, ինքնաշարժին եւ նոյնիսկ լոգարանին մէջ: Անհրաժեշտ է նաեւ օրական առնուազն անգամ մը գիրք կարդալ երեխային:

– Երեխային հետ խօսելու ատեն հարկաւոր է օգտագործել դիմախաղ եւ շարժուձեւեր: Ասոնք կ'օգնեն աւելի լաւ ընկալելու բառերուն եւ արտայայտութիւններուն իմաստը:

– Խօսքի մէջ պէտք է օգտագործել նոր բառեր, զանոնք կարելի է ամրապնդել երգի կամ գծագրութեան ճամբով:

– Երեխային հետ պէտք է յաճախ խօսիլ, հարցեր տալ, մղել տալ, որ արտայայտուի, կարծիք յայտնէ:

– Շատ կարեւոր է երեխային հետ այցելել գրադարաններ, գրախանութներ, ուր ան առիթը կ'ունենայ գիրքերուն հետ մօտէն շփուելու, շօշափելու, թերթատելու... Այսպիսով, ան քիչ-քիչ կ'ընտելանայ գիրքերուն հետ:

– Օրուան ընթացքին պատկերասփիւռը շատ քիչ ժամանակ պէտք է իլլէ երեխային. պատկերասփիւռը շատ վատ ազդեցութիւն կը գործէ երեխային եւ անոր մտաւոր գործունէութեան վրայ:

Երեխային մէջ գիրքի հանդէպ սէր արթնցնելը չափազանց կարեւոր է անոր մտային կարողութիւններու զարգացման համար: Հետեւեցէ՛ք այս խորհուրդներուն, եւ տարիներ անց ան վստահաբար պիտի գնահատէ ձեր ջանքերը:

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ

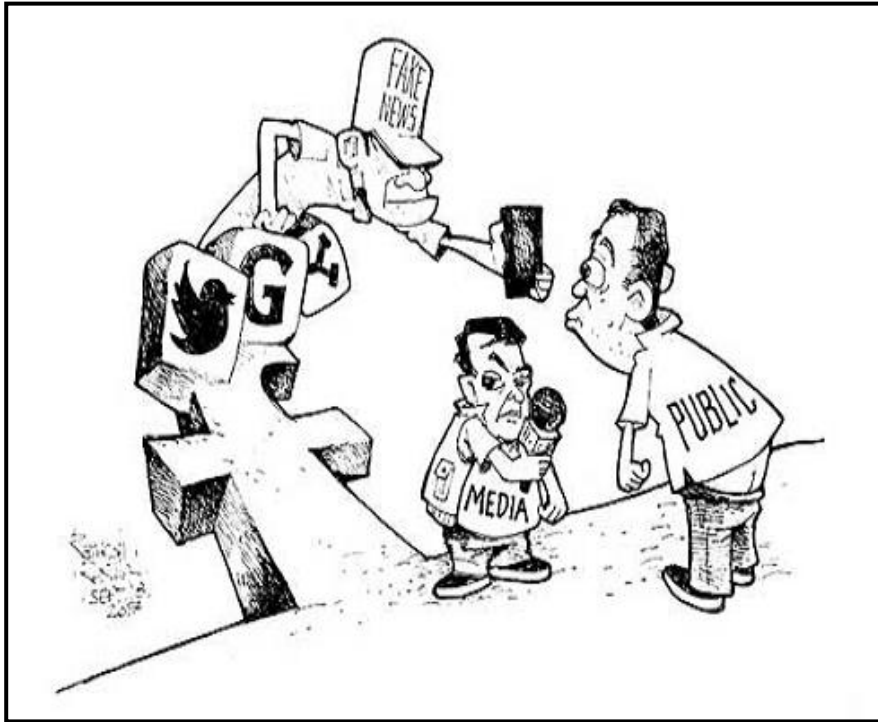
Համաշխարհային Վիշտը

Ծով ձգել կ'ուզեր ձկնորսն իր շանը
 Տես դու ապերախտ աշխարհի բանը,
 – Շատ է գառամել՝ ինձ պետք չի գալու՝
 Գող ու գայլի հոտ էլ չի զգալու
 Իր քթի տակ էլ՝
 Շան օրն է ընկել,
 Էլ տուն չի պահում, ու մարդ անբանը
 Նաւակից դէպի ծովը հրեց շանը,
 Թշնամու նման
 Ծովն հրեց նրան՝
 Իր հաւատարմին,
 Իր հին մտերմին:
 Ապշեց մի վայրկեան դողահար շունը,
 Նա, որ տարիներ պահում էր տունը,
 Հսկում էր քունը տիրոջ ապիկար,
 Գայլի հոտն անգամ չէր թողնում մօտ գար,
 Ձմրան գիշերն էլ՝ հազար գայլով լի,
 Բայց օր ծերութեան... հանդիպեց գայլին:
 Սկսուեց մի խօլ գօտեմարտ լրին,
 Բայց կարծես, աստուած ուժ տուեց գամփոփին:
 Մարդը հրում էր, որ ծովը ձգէ,
 Շունը ճգնում էր, որ կեանքը փրկէ,
 Տիրոջն էր կաշում՝ կառչում թաթերով,
 Լու կատաղութեամբ եւ թէ լուռ սիրով,
 Նոյնիսկ աչքերում արցունք երեւաց...
 Բայց, երբ որ մարդն էլ կատաղեց, հեւեց,
 Երբ անսիրտ մարդն էլ անմիտ կատաղեց,
 Ծուռեց նաւակը, շուռ եկաւ, թաղուեց,
 Ծովն ընկաւ մարդն էլ, բայց տես՝ ինչ տեսաւ՝
 Շունը խեղդուող տիրոջը հասաւ,
 Բերանով իսկոյն բռնելով մարդուն,
 Լողալով նրան դուրս բերեց ծովից,
 Եւ ինքը մեռաւ իր սրտի... ցաւից:
 – Երնէկ կրծքի տակ մարդկութեան այս բիրտ,
 Բարախեր այսքան շնամեծ մի սիրտ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶ

ՇԱԲԹՈՒՄԱՆ ԵՐԳԻԾԱՆԿԱՐԸ

ՇԱԲԹՈՒՄԱՆ SUDOKU-ն

5	3			7				
6			1	9	5			
	9	8					6	
8				6				3
4			8		3			1
7				2				6
	6					2	8	
			4	1	9			5
				8			7	9